

de overgangen", "tegensprekende factoren" "tegenwerkende factoren", "uiteenlopende perspectieven" etc. Kerkhistorici zullen er toe neigen, ze onder te brengen bij "het onverklaarbare", het specifieke, het unieke.

Bij geloofsgemeenschappen komen deze ondoorzichtigheden duidelijker naar voren dan in andere groeperingen. Religieuze bezieling heeft nu eenmaal een eigen dynamiek; mensen zijn gegrepen, komen tot een persoonlijke keuze. Zij aanvaarden een waarheid die geenszins vanzelf spreekt. Er is bijvoorbeeld diepe waardering juist van het onaanzienlijke en zwakke - dus van de minoriteit. Misschien moeten wij een minder voorzichtige formulering dan "ondoorzichtigheden" aandurven. Of overschrijden wij dan kerkhistorisch-wetenschappelijke grenzen? Wij zullen inderdaad niet gemakkelijk meer spreken van "Voorzienigheid" en van "onnaspelrijke wegen Gods", wetende hoe vaak in de geschiedenis daarmee een verwerpelijke toestand is gesanctioneerd. Maar toch heeft nuchterheid niet altijd het verlossende woord. Behoren bij een kerkhistorisch Symposium naast de socioloog niet ook de dogmaticus en de Bijbelse exegeet aanwezig te zijn om enig zicht te verschaffen op het niet direct zichtbare in de geschiedenis?

Emancipatiebeweging

62

Er bleven vele vragen, die nadere bestudering eisen en wellicht uiteindelijk alleen door een subjectieve stellingname kunnen worden opgelost.

Wat is emancipatie van een geloofsgemeenschap? Wanneer is deze bereikt? Als gelijke rechten verkregen zijn? Of als de minoriteit, zich bewust van haar geestelijke superioriteit, de dominante positie heeft ingenomen die zij eigenlijk beoogt? Gaat het om een democratie waarbinnen aan elke groepering in tolerantie volledige en gelijke rechten zijn toegekend? Zijn wij kerkelijk geëmancipeerd als ieder elk ander accepteert binnen één geloofsgemeenschap? Is emancipatie dus het einde van bekeringsijver? Is haar uitingvorm de voortdurende gedachtenwisseling? Zo nee, wat is zij wel?

Of kunnen geloofsgemeenschappen eigenlijk geen "emancipatiebewegingen" zijn, tenzij zij zichzelf ontrouw worden? Zijn zij toch principieel verschillend van bewegingen van slaven, homofielen, vrouwen, negers? Moet bij hen het woord "emancipatie" niet met grote omzichtigheid worden gehanteerd?

Door een van de deelnemers, zelf afkomstig van buiten Nederland, werd de suggestie gedaan bij geloofsgemeenschappen liever van "bevrijdingsbewegingen" dan van "emancipatiebewegingen" te